

MENE TEKEL:

PŘÍBĚHY ODVAHY A SVOBODY, KTERÉ OŽÍVAJÍ I DÍKY ÚSTR

Ústav pro studium totalitních režimů – tisková zpráva ze dne 18. února 2026

Ústav pro studium totalitních režimů (ÚSTR) se letos opět z pozice partnera aktivně podílí na mezinárodním multidisciplinárním festivalu MENE TEKEL, který se koná od 23. února do 1. března 2026 v Praze. Rozsáhlý festival připomíná významné milníky české historie a zároveň upozorňuje na oblasti světa, kde jsou porušována základní lidská práva. Program probíhá v Senátu Parlamentu ČR, na náměstí Míru, v kostele sv. Ignáce, na Novoměstské radnici, v bazilice sv. Ludmily, na radnici Prahy 2, v Kině MAT a v Knihovně Václava Havla. Zahrnuje výstavy, přednášky, diskuse, koncerty, odborné konference i rekonstrukci politického procesu z 50. let minulého století.

Ústav pro studium totalitních režimů připravil celodenní program pod názvem *ÚSTR Day*, který se uskuteční ve čtvrtek 26. února 2026 od 10.00 do 18.00 v prostorách Paláce Archa. Návštěvníci se zde mohou setkat s předními historiky ÚSTR, vyslechnout zajímavé debaty či se zúčastnit VIP komentované prohlídky výstavy *Tváře undergroundu*, osobně vedené fotografem Rudem Prekopem a badatelem Františkem „Čuňasem“ Stárkem.

OČI STÁTNÍ BEZPEČNOSTI

Podle organizátorů festivalu bude první událostí slavnostní vernisáž výstavy **Oči Státní bezpečnosti**, vzniklé ve spolupráci s Muzeem paměti XX. století. Uskuteční se v den zahájení festivalu, v pondělí 23. února v 15.00 h. Následně v 16.00 h proběhne v kostele sv. Ignáce vernisáž výstavních projektů **Musím jít odvážně vpřed a Gottwaldovy oprátky**, připravených ve spolupráci se sdružením Paměť. Večer festival tradičně otevře slavnostní ceremoniál v Kině MAT za účasti ředitele ÚSTR Ladislava Kudrny, který k zahájení uvádí: „Festival MENE TEKEL představuje ideální prostor pro dialog mezi minulostí a současností a umožňuje veřejnosti přemýšlet o svobodě, odpovědnosti a lidských právech. Je pro nás ctí být jeho součástí.“

OTAZNÍKY NAD NAŠÍ SVOBODOU?

V rámci festivalu představí Ústav pro studium totalitních režimů plenérovou výstavu **Otazníky nad naší svobodou**, slavnostně otevřenou v úterý 24. února v 16.00 h na náměstí Míru. Výstava připomíná 30. výročí prvních svobodných voleb po listopadu 1989 a třináct významných osobností v ní reflektuje téma svobody – často nečekaně, kriticky či provokativně. Mezi vystupujícími jsou prezident Václav Havel, publicista Ivan Medek, písničkář Karel Kryl či tehdejší ministr financí Václav Klaus.

Ještě předtím se v 15.00 h v prostorách radnice Prahy 2 uskuteční vernisáž výstavy **Každodenní odvaha. Polky, Češky a Slovenky v protikomunistické opozici 1968–1989**, připravené ve spolupráci s Polským institutem v Praze a Bratislavě a dalšími českými a slovenskými partnery. Výstava připomíná roli žen v disentu, která je často opomíjena a širší veřejnosti neznámá. „Kurátorka Marta Dzido zvolila nesamozřejmou perspektivu: ukazuje, co české, polské a slovenské disidentky spojovalo. Některé z nich se postavily do čela, organizovaly demonstrace, další přepisovaly samizdaty, jiné předávaly zprávy západním novinářům. Komunistický režim je nešetřil, byly vězněné, pronásledované, a přesto se s každodenní odvahou stavěly režimu na odpor. Bez nich by k pádu režimu nedošlo,“ shrnuje hlavní poselství výstavy ředitelka Polského institutu Monika Olech.

PIETA ZA ODVAHU STUDENTSKÝCH GENERACÍ

Ve středu 25. února se od 10.30 h uskuteční pietní shromáždění v Nerudově ulici u příležitosti 78. výročí pochodu studentů za svobodu a demokracii na Pražský hrad v roce 1948. ÚSTR bude zastoupen ředitelem Ladislavem Kudrnou, který připomene odvahu tehdejších studentů a význam jejich protestu pro budoucí demokracii v českých zemích, a 1. náměstkem Kamilem Nedvědíckým.

NOVÉ HROZBY DEMOKRACIE

Odpoledne pak v Senátu Parlamentu ČR od 14.00 h proběhne odborná konference **Nové hrozby demokracie v 21. století**. Ladislav Kudrna vystoupí jako jeden z řečníků a nabídne analytický pohled na současné výzvy demokracie a ochranu lidských práv ve světle historických zkušeností s totalitními režimy. Přednáška se zaměří také na mezinárodní souvislosti a lekce z minulosti, které mohou pomoci porozumět výzvám dnešní doby.

DEN OTEVŘENÝCH DVEŘÍ ÚSTR – ÚSTR DAY

Ve čtvrtek 26. února proběhne Den otevřených dveří ÚSTR v prostorách Paláce Archa v ulici Na Poříčí 26. Návštěvníci budou mít možnost seznámit se s tématy souvisejícími s totalitní minulostí Československa. Program od 10.00 do 13.00 h nabídne tematické bloky: historik Jan Rokoský představí perzekuci sedláckého stavu, Petr Mallota se zaměří na šachtové pohřebiště na Ďáblickém hřbitově. Dopolední program uzavře komentovaná projekce propagandistického dokumentu **Běda tomu, skrze něhož přichází pohoršení**, vedená historiky ÚSTR Michalem Sklenářem a Petrem Kopalem. Odpolední část mezi 14.00 a 17.00 h nabídne přednášky a diskuse – Eva Vybíralová představí fenomén skryté církve, Jakub Šlouf přiblíží příběh Karla Kryla. Součástí programu bude také panelová diskuse s pamětníky Františkem Stárkem, Petrem Placákem a jejich hosty, moderovaná Martinem Valentou.

TVÁŘE UNDERGROUNDU FOTOGRAFA RUDA PREKOPA

Významnou součástí je výstava portrétů **Tváře undergroundu** slovenského fotografa Ruda Prekopa, která zakončí Den ÚSTR. Autor společně s Františkem „Čuňasem“ Stárkem návštěvníkům přiblíží osobnosti československé alternativní a undergroundové kultury 70. a 80. let minulého století, jejichž životní příběhy jsou svědectvím odvahy a síly individuální svobody. Výstava obsahuje 130 analogových portrétů, filmové dokumenty, textovou část s QR kódy k biografiím portrétovaných osobností i publikaci **Underground / Lidský portrét**.

STUDENTSKÉ FILMY A VZPOMÍNKY NA POLITICKÉ VĚZNĚ

Součástí celého dne bude rovněž **přehlídka studentských filmů** Akademie Michael od 14.00 h v Kině MAT a večerní setkání v Knihovně Václava Havla od 19.00 h věnované projektu **Ti, kteří zůstali...** Rodiny politických vězňů doby komunismu ve vzpomínkách, korespondenci a dokumentech, realizovanému ve spolupráci s Ústavem pro českou literaturu AV ČR.

NAPÍNAVÁ REKONSTRUKCE: PROCES S AMERICKÝM NOVINÁŘEM

V pátek 27. února se ve spolupráci s Právnickou fakultou UK a Národním archivem uskuteční **rekonstrukce politicky zmanipulovaného procesu** s Williamem Nathanem Oatisem, vedoucím pražské pobočky tiskové agentury Associated Press, a jeho spolupracovníky. Rekonstrukce politického procesu prostřednictvím divadla faktu v provedení studentů Právnické fakulty UK se bude konat v hlavní aule fakulty (místnost č. 100) od 16.00 h. Tento soudní případ připomene dramatické osudy novinářů v období komunistického režimu. Den zakončí večerní jazzový koncert na Novoměstské radnici.

ZÁVĚR FESTIVALU PATŘÍ EKUMENICKÉ BOHOSLUŽBĚ

V neděli 1. března se ve 14.00 h v kostele sv. Ignáce uskuteční ekumenická bohoslužba za oběti totalit. Tradiční pocta statečným politickým vězňům a jejich rodinám je připravována ve spolupráci s Ekumenickou radou církví. V rámci bohoslužby vystoupí sbor a orchestr Arcibiskupského gymnázia Praha „*Festival MENE TEKEL propojuje historickou paměť, odvahu jednotlivců a reflexi svobody s moderním pohledem na lidská práva – díky spolupráci s Ústavem pro studium totalitních režimů přináší veřejnosti prostor pro poznání, dialog a inspiraci,*“ uzavřela **Daniela Řeřichová, dramaturgyně a spoluzakladatelka festivalu**. Hlavním mediálním partnerem festivalu MENE TEKEL je Česká televize.

Celý program festivalu naleznete na www.menetekel.cz

MEZINÁRODNÍ PROJEKT MENE TEKEL je nekomerčním multidisciplinárním festivalem s cílem připomínat historické mezníky nejen naší země, ale i dalších států Evropy s přesahem do částí světa, kde jsou porušována základní lidská práva. Projekt ve spolupráci s odbornými a paměťovými institucemi přináší svědectví o protiprávnosti totalitních režimů. Soustřeďuje se zejména na připomínání odkazu obětí nacismu a komunismu. Během festivalového týdne se každoročně uskuteční zhruba dvacet žánrově různorodých akcí, oslovujících diváky napříč generačním, zájmovému a sociálnímu spektru. Autoři projektu Daniela a Jan Řeřichovi z úcty k odkazu politických vězňů vytvořili otevřenou platformu pro autentická svědectví, uměleckou reflexi i odbornou analýzu doby komunistické diktatury i následky totality nacistické. **V roce 2007 se uskutečnil první ročník festivalu**, jehož název odkazuje k Bibli a proroctví o zodpovědnosti každého člověka za své činy. Mezi hlavní odborné spolupracující subjekty patří Univerzita Karlova, Ústav pro studium totalitních režimů, Ministerstvo kultury, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Národní archiv. Každoročně vstupují do programové skladby další erudované instituce či občanské iniciativy, reflektující záměr projektu, který je v evropském prostoru považován za zcela ojedinělý. Festival MENE TEKEL se koná vždy v týdnu kolem historického data 25. února, kdy v roce 1948 převzala moc Komunistická strana Československa.

ÚSTAV PRO STUDIUM TOTALITNÍCH REŽIMŮ (ÚSTR) je organizační složkou státu, do jehož činnosti lze zasahovat pouze na základě zákona. (Činnost a poslání ÚSTR jsou ukotveny Zákonem o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek 181/2007 Sb. ze dne 8. 6. 2007). Definuje se jako paměťová instituce zkoumající dobu nacistické okupace 1939–45 a dobu komunistické nadvlády 1948–1989. Poskytuje veřejnosti výsledky své činnosti, zejména zveřejňuje informace o době nesvobody, o období komunistické totalitní moci, o činech a osudech jednotlivců, vydává a šíří publikace, pořádá výstavy, semináře, odborné konference a diskuse. Spolupracuje s vědeckými, kulturními, vzdělávacími a dalšími institucemi za účelem výměny informací a zkušeností v odborných otázkách, stejně tak se zahraničními institucemi a osobami, které mají obdobné zaměření. Podřízenou organizací ÚSTR je **Archiv bezpečnostních složek (ABS)**, který spravuje veškeré písemnosti všech bezpečnostních složek z doby nacismu i komunismu, tedy nejenom Státní bezpečnosti, ale i Veřejné bezpečnosti, civilní a vojenské rozvědky. Ředitelem Ústavu pro studium totalitních režimů je Ladislav Kudrna.

KONTAKTY PRO NOVINÁŘE:

Ústav pro studium totalitních režimů:

Petra Jungwirthová, vedoucí Oddělení komunikace/ tisková mluvčí

+420 770 172 146, press@ustrcr.cz